

PRZEŁOMIONY (19) *part praet pass pf*

przełomiony (13), **przełomion** (6).

e oraz *pierwsze* o jasne; w formie złożonej -on-; forma niezłożona z tekstów nieoznaczających ó.

sg *m N* przełomiony (3), (*praed*) przełomion (4). \diamond *L* przełomionym (1). \diamond *f N* (*praed*) przełomioną (1) *OrzJan*, przełomiona (1) *BierEz*. \diamond *G* przełomion(e)j (1). \diamond *n N* przełomioné (3); -é (1), -(e) (2). \diamond *I* przełomionym (1). \diamond *pl N m pers* przełomieni (2); -ęni (1), -(e)ni (1). *subst f* (*praed*) przełomion(e) (1) *ModrzBaz*, przełomiony (1) *RejWiz*.

Składnia dopełnienia sprawcy: przełomion(y) od kogo (2).

Sł stp, Cn brak, Linde XVII w. s.v. przełamać.

1. *Siłą podzielony na części przez łamanie, złamany; quassatus Vulg; fractus, infractus, perfractus, perruptus, praefractus Calep* (9) : *Infractus – Przełomioni. Calep* 534b, 780a, 833b.

Wyrażenia: »trzcina przełomiona« (1): [*sługa mój*] *Thrzćiny przełomioney [Calamum quassatum]* nie zethrze/ y lnu kurzącego fie nie vgási *Leop Is* 42/3.

»jako zdziebłko przełomiony« (2): *O moy miły Pánie coźci ták dobrego vczynił ten nędzny człowiek á ten nędzny robak/ ktory iáko proch á iáko ździebłko przełomione leży przed nogámi twemi/ iż y ty łam/ y wśzyfcy Anieli twoi/ ták wielką pieczę o nim máią. RejPos* 166; *A iżbyś fie go bał iáko Bogá ftráfzliwego/ gdyż iáko nędzne zdziebłko przełomione leżyfz pod nogámi iego RejZwierc* 196; [*WerReguła* 59].

Przen (3) : [*zły*] *ciągnie nań [na niewinnego] łuk złoſci ſwoiey y mieczá vpornego ſwego dobywa. Ano łam nieobaczy gdy łuk iego będzie przełomion/ á miecz obrocwiłfy fie przeniknie ferce łámego. RejPs* 55; *Oto dufałz w trzcinnym kiiu w tym przełomionym [confidis super baculum arundineum confractum istum]* *Egipcie: Ná ktorym wípárliby fie człowiek/ wnidzie w rękę iego y przekole ią: thákić ieft Fárao Krol Egiptki tym wśyfłtkim co w nim duffáią. Leop Is* 36/6; *Napirwey ſobie vważay coś ieft/ á iáko cie piśmo zowie/ iż prochem/ błotem/ á nikczemnym źdzyebłkiem przełomionym przed nogámi Páńfkiami. RejPos* 198v.

2. *Pokonany, zwyciężony* (7) :

przełomion czym (1): *ModrzBaz* 7 *cf Szereg*.

Szereg: »zwątlon i przełomion« (1): *Ołobna záprawdę y zacna ieft Ciceronowá powieść gdzie mowi/ że żadna nieieft ták wielka moc/ áni ták wielki doſtátek/ ktoryby żelázem á mocą zwątlon y przełomion być niemogł [debilitari frangique possit]* *ModrzBaz* 7.

a. *W walce* (6) : *Przełomione będą [Frangentur]* ná on čás mocy *Tureckie/ y wśzytkich nieprzyaścioł. ModrzBaz* 128; *Tátárowie teź ácz fię mężnie zá zdrowie Cárłkie y z zuchfálftwá wrodzonego bronili/ wśzákże [...] od Litwy przełomieni/ ták iż rožno y tám y łám po lálłach/ po błotach y łtárynach fię roſpierzchnęli StryjKron* 270.

przełomion czym (2): *OrzJan* 47; *Smiał fie waleczny Rzym/ z łyná onego Oycá [tj. z ułomnego syna Scypiona Starszego]/ dzielnoſcią przełomion ktorego Stráſzny Hánnibal/ y fortunną zbroię Muſiał opuſcić/ y oyczyznę ſwoię. SzarzRyt* B4v.

Szereg: »przełomiony i nawątlony« [szyk 1:1] (2): Ale iż iuż dowodna rzecz ieft/ iż nam przydzie z Turkiem woynę łtoczyć/ pánłtwo téz tureckie/ woyną nawątloné y przełomioné bydź może *OrzJan* 47, 74.

a. *W którym zrobiono wylom (o szyku wojskowym) (1)* : ná práwy rog Witułtowi ludzye przyłzli á ná lewy Polacy: ále Litewłki rog przełomion był od Prufow *BielKron* 384.

3. *Doprowadzony do zmiany postawy (2)* :

a. *Załamany psychicznie lub fizycznie (1)* : także téz y ludzie/ iefliżeby lię napierwey dziedziniłtwa [!]/ a potym przez włyłtki lata/ ku ćierpliwołłci/ y pracom tak vmysłem iako y ćiałem nieprzyzwyczaili/ tedy iefliżeby potym nieiaka trudnołł wrzecólłch zngłłá przypadłł/ tedy natychmiáłt bywaią przełomięni/ abowiem zadnego przeciwnego gwałtu nieumieią áni mogą znołłć. *KwiatKsiąż* M2v.

b. *Opanowany, przewyciężony (1)* :

Wyrażenie: »gwałtem przełomion« (1): Ktore [złe myłłi obłudne] iefli nie będą gwałtem przełomiony/ Bá pewnie nas zwoiuią bez włyłtkiey obrony. *RejWiz* 101v.

4. *Wbrew któremu postąpiono (1)* : Rzadkołł może być łpráwioná/ Práwa przyiaźń przełomioná. *BierEz* L3.

Synonimy: 1. *połamany, złamany*; 2. *pobity, pogromiony, pokonany, porażony, zwyciężony*.

Cf **NIEPRZEŁOMIONY, PRZEŁOMIC**